

SPIS TREŚCI

<i>Wstęp</i>	<i>strona 11</i>
--------------	------------------

<i>Starożytność</i>	<i>strona 19</i>
---------------------	------------------

Mit ORFEUSZA	23
HERAKLES	24
HEZJOD	25
PITAGORAS	26
ARCHYTAS z Tarentu	28
HERAKLIT z Efezu	28
DEMOKRYT z Abdery	29
PROTAGORAS z Abdery	30
KRITIASZ z Aten	32
SOKRATES	33
PLATON	36
ARYSTOTELES	38
EPIKUR z Samos	42
MAREK TULLIUSZ CICERO	44
LUCJUSZ ANNEUSZ SENEKA	46
MAREK FABIUSZ KWINTYLIAN	48
MAREK AURELIUSZ	50
* * *	
TADEUSZ ZIELIŃSKI / Świat antyczny a my	53
WERNER JAEGER / Miejsce Greków w powszechnych dziejach wychowania	58
HENRI IRENÉE MARROU / Klasyczny humanizm	63
RYSZARD GANSZYNIEC / Rola humanizmu w wychowaniu	69
ZYGMUNT ŁEMPICKI / Demon antyku a kultura nowożytna	73

<i>Średniowiecze</i>	<i>strona 83</i>
----------------------	------------------

FILON ALEKSANDRYJSKI	89
WALENTYN	90
MINUCJUSZ FELIKS	90

LAKTANCJUSZ FIRMIANUS	91
BAZYLI WIELKI	92
GRZEGORZ z Nazjanu	92
GRZEGORZ z Nyssy	93
JAN CHRZYSTOM	94
ŚW. AUGUSTYN / O różnorodności języków dzielącej społeczność ludzką tudzież o nie- szczęściu wojen, nawet tych, co zwać się sprawiedliwymi	94
O wielkości duszy	96
O wierze prawdziwej	96
Przeciw akademikom	97
PIOTR ABELARD / Tak i nie. Że tylko miłość trzeba uważać za cnotę	98
ROGER BACON / Cudowne twory ludzkiej wynalazczości	99
NEMEZJUSZ z Emezy / O godności człowieka	100
ŚW. FRANCISZEK z Asyżu / Pochwała stworzenia	101
* * *	
ETIENNE GILSON / Filozofia średniowieczna a humanizm	102
JAN PTAŚNIK / Książka	105

Renesans

strona 107

LEONARDO DA VINCI / Przyroda i jej prawa. Leonarda pragnienie nienasycone pozna- nia	117
O kruszcu	117
GIOVANNI PICO DELLA MIRANDOLA / Początek mowy. o godności człowieka	118
ERAZM z Rotterdamu / Człowiek zewnętrzny i człowiek wewnętrzny	119
Miła wojna dla tych, co jej nie znają	121
Zachęta do filozofii chrześcijańskiej	124
JAN LUDWIK VIVES / Bajka o człowieku	125
GIANNINO MANETTI / Godność człowieka i wspaniałość dzieł ludzkich	126
GIROLAMO CARDANO / Idea uwiecznienia swojego imienia	128
FILIP MELANCHTON	129
SEBASTIAN CASTELLION	130
GIORDANO BRUNO / Racjonalny entuzjazm i „boskość” człowieka polegająca na dosko- nałości własnego człowieczeństwa	131
GALILEO GALILEI (Galileusz) / Wartość poznania. Potęgą umysłu ludzkiego	132
AMBROISE PARÉ / O człowieku	134
CHARLES DE BOUELLES (Bovillus) / Człowiek prawdziwy	135
GUILLAUME BUDÉ (Budaeus) / O inwencji	137
FRANCISZEK RABELAIS / „Niechaj widzę w tobie otchłań wiedzy”	137
ANDRZEJ FRYCZ MODRZEWSKI / Pochwała szkoły i różne jej korzyści	139
SZYMON MARYCJUSZ z PILZNA / Korzyści nauk i ich błogie skutki są udziałem wszystkich, lecz troska o nie należy głównie do króla i senatorów	140

MICHAŁ MONTAIGNE	141
FRANCISZEK BACON	142
TOMASZ CAMPANELLA / O boskości i potędze człowieka	144
* * *	
JAKUB BURCKHARDT / Ostateczne ukształtowanie się indywidualności	146
EUGENIO GARIN / Początki humanizmu od Franciszka Petrarki do Collucia Saluta- tiego	148
Humanizm a filozofia i historia	151
MICHAŁ BACHTIN / Ludowy śmiech	153

Wiek XVII i XVIII

strona 155

RENÉ DESCARTES (Kartezjusz)	163
JAN AMOS KOMENSKI / Doprowadzenie wszystkich ludzi do człowieczeństwa	165
SAMUEL PRZYPKOWSKI	168
BLAISE PASCAL	169
SAMUEL PUFENDORF / Ludzie są równi	170
BENEDYKT SPINOZA	172
JOHN LOCKE / O właściwym używaniu rozumu	174
DAWID HUME / O uczuciu moralnym	177
GEORGES LECLERC DE BUFFON / O naturze człowieka i jej odmienności od natury zwierzęcej	179
DENIS DIDEROT / Źródła moralności powszechnej	181
Społeczeństwo	182
Tolerancja	184
Praca	185
CLAUDE ADRIEN HELVETIUS / O religii, która by obowiązywała powszechnie	186
O korzystaniu z czasu	187
O tym, na czym polega wolność prasy	188
O wychowaniu moralnym człowieka	189
JEAN JACQUES ROUSSEAU	190
PAUL HENRI d'HOLBACH / O społeczeństwie i obowiązkach człowieka społecznego ..	195
O prawach moralnych dotyczących uczonych, nauk, literatury i sztuki	196
ANTOINE NICOLAS CONDORCET / Postęp	198
IMMANUEL KANT	201
JOHANN GOTTFRIED HERDER	202
JOHANN WOLFGANG GOETHE	206
FRYDERYK SCHILLER	208
FRYDERYK HÖLDERLIN	210

* * *

EDUARD SPRANGER / Wilhelm von Humboldt i idea humanistyczna	213
PAUL HAZARD / Europa prawdziwa i nieprawdziwa	217

I

AUGUSTE COMTE	237
KAROL RENOUIER / O celu moralnym człowieka	239
ERNEST RENAN / Przyszłość nauki	242
JOHN STUART MILL / Zasada wolności	245
BERTRAND RUSSELL	248
JULIAN HUXLEY	250
TADEUSZ KOTARBIŃSKI / Cel życia	254
JAN SZCZEPAŃSKI / Wartość człowieka	259

II

KAROL MARKS / Własność prywatna a komunizm, różne etapy rozwoju poglądów komunistycznych. Komunizm prymitywny, zrównujący i komunizm jako socja- lizm, pokrywający się z humanizmem	269
MAREK FRITZHAND / Humanizm Feuerbacha a humanizm Marksa	279
ANTONIO GRAMSCI / Czym jest człowiek?	284
ROGER GARAUDY / Humanizm marksistowski	289
ADAM SCHAFF / Humanizm marksistowski	294
PIOTR FIEDOSIEJEW / Humanizm w świecie współczesnym	302
MIKOŁAJ CZERNYSZEWSKI	306
PIOTR KROPOTKIN	308
ERICH FROMM / Nowy człowiek	311

III

FRYDERYK NIETZSCHE	315
WILLIAM JAMES / Istota humanizmu	318
FERDINAND CANNING SCHILLER	322
JOHN DEWEY	328
HENRI BERGSON	330

IV

SØREN KIERKEGAARD	335
KARL JASPERS / Sytuacje graniczne	337
MARTIN HEIDEGGER / List o „humanizmie”	343
JEAN PAUL SARTRE	353
ALBERT CAMUS / Mit Syzyfa	354

V

JACQUES MARITAIN / Heroizm i humanizm	357
GABRIEL MARCEL	362
EMMANUEL MOUNIER / Osoba — osobowość — jednostka	365
JERZY ZAWIEYSKI / O humanizmie metafizycznym	370
KAROL WOJTYŁA / Humanizm a cel człowieka	374

.....	237
.....	239
.....	242
.....	245
.....	248
.....	250
.....	254
.....	259
etapy rozwoju poglądów	
i komunizm jako socja-	
.....	269
marksa	279
.....	284
.....	289
.....	294
.....	302
.....	306
.....	308
.....	311
.....	315
.....	318
.....	322
.....	328
.....	330
.....	335
.....	337
.....	343
.....	353
.....	354
.....	357
.....	362
.....	365
.....	370
.....	374

VI

WILHELM DILTHEY / Rozumienie	377
GEORG SIMMEL / Kultura subiektywna	384
MAX SCHELER / Istota człowieka	389
ERNST CASSIRER / Klucz do natury człowieka: symbol	398
SERGIUSZ HESSEN / Światopogląd a filozofia	400
OSWALD SPENGLER / Roślinożercy i drapieżniki	410
FLORIAN ZNANIECKI	413

VII

JOHN RUSKIN / To, co godne szacunku	415
JEAN MARIE GUYAU / Sankcja miłości i braterstwa	418
EDWARD ABRAMOWSKI / Związki przyjaźni	421
ALBERT SCHWEITZER / Humanitaryzm	422
MARTIN BUBER / Osoba a instytucja	425
Społeczne a międzyludzkie	426
Osoba i prawda	429

VIII

IRVING BABBITT / Co to jest humanizm?	432
LOUIS MEYLAN	435
HENRI BRÉMOND	443
MAURICE DENIS	444
ADOLPHE FERRIÈRE	445
DENIS DE ROUGEMONT	447
JOSEPH A. LAUWERYS / Humanizm naukowy	448
HENRI VAN LIER	453

IX

LEWIS MUMFORD / Asymilacja maszyny. Nowe wartości kulturalne	457
GEORG PICTH / Przyszłość człowieka	460
AURELIO PECCEI / Imperatywy nowego humanizmu	467

Dialog z humanistami innych kultur

strona 471

Dialogi Konfucjańskie	473
Orędzie króla Asioki	476
Al-Farabi / Słowo o właściwej człowiekowi potrzebie zrzeszania się i współpracy	477

Zakończenie

strona 481

BOGUSŁW LEŚNODORSKI / Humanistyka i humanizm — nauka czy postawa	483
CORLISS LAMONT / Filozofia humanizmu	490
STEFAN WOŁOSZYN / O różnych odmianach humanizmu i ich konsekwencjach pedagogicznych	493